

»Še nikoli niso Slovenci tako malo brali«

Frankfurtski knjižni sejem Pisatelja Drago Jančar in Ana Marwan sta spregovorila o odnosu Slovencev do branja in poezije. »Že v vrtcu smo se učili na pamet Prešerna«

Nagrajenca Tako Drago Jančar kot Ana Marwan sta za svoje knjige prejela več nagrad. Z njima se je pogovarjal Tomas Friedmann FOTO MLIS

Martin Lissiach

FRANKFURT Slovenija je v Frankfurtu predstavila tudi prozno produkcijo. Njen izsek je ponudil pogovor med Dragom Jančarjem in Ano Marwan, ki ga je na Kosovelovem odru v slovenskem paviljonu v petek povezoval direktor literarnega središča Literaturhaus Salzburg Tomas Friedmann.

Drago Jančar (1948) in Ana Marwan (1980) sta priznana avtorja v nemškem jeziku. Prvi ne potrebuje posebnih predstavitev, saj je avtor številnih uspešnih in nagrajenih romanov, druga pa je predvsem v Avstriji literarna senzacija. Je Slovenka, ki se je po študiju preselila na Dunaj. Prvi roman je napisala v nemščini, drugega, *Zabubljeno*, pa v slovenščini: leta 2022 je zanj prejela nagrado kritično sito. Za dvojezično zbirko *Krota* (Wechselkröte) je prejela eno izmed najpomembnejših literarnih nagrad v nemškem prostoru - nagrado Ingeborg Bachmann. Na Dunaju vodi legendarno revijo Literatur und Kritik.

Osamljeni ljudje so zanimivi

Drago Jančar je o njenih knjigah povedal, da gre za knjige o osamljenosti, a s posebno napetostjo, ki priča o tem, da so lahko osamljeni ljudje zanimivi. Tudi Ana Marwan bere knjige Draga Jančarja, saj gre, kot pravi, »vendarle za del slovenskega kanona«.

Moderator je uvodoma navrgel nekaj podatkov. V slovenskih knjižnicah je letno izposojenih triindvajset milijon

nov knjig, kar pomeni, da si vsak Slovenec povprečno izposodi enajst knjig. Slovenija zaostaja v Evropi po knjižni produkciji le za Islandijo, pri čemer izstopa njena bogata pesniška produkcija.

»Smo narod bralcev. Poezija je del naše kulture. Že v vrtcu smo imeli na programu poezijo in smo se učili na pamet Prešerna. S tem se mi zdi, da že od malega gledamo na svet drugače. Učimo se formulacij trpljenja, Prešernovo žalost potrjujemo v življenju. Poezija kaže na majhne stvari, ki so v življenju pomembne,« je komentirala pisateljica.

»Literatura in jezik sta bila nadomestek za odsotnost politične državne moči, saj Slovenci nismo bili vladarji na

svojem ozemlju. Književnost pa se je na začetku prejšnjega stoletja modernizirala ter se prelevila iz nadomestka za oblast v globok razmislek o človekovih eksistencah,« je nemškemu občinstvu pojasnil avtor *Galjota*, ki je zaznamoval tudi Ano Marwan. Ni pa vse zlato, kar se sveti: »Še nikoli ni bilo toliko subvencioniranih knjig in še nikoli niso ljudje tako malo brali. V Sloveniji imamo med drugim sijajno mrežo knjižnic ob slabi mreži knjigarn,« je dodal mariborski romanopisec.

Slavospev prevajalcev

Pogovor se je razvil v številne refleksije o poetiki obeh pisateljev in obdelal tudi njun odnos do prevajanja, saj je se-

jem po besedah moderatorja namenjen ljudem, ki ne poznajo slovenske književnosti. Jančar je formuliral pravi slavospev prevajanju, saj se je kot bralec formiral v slovenski in je velike svetovne klasike lahko bral s pomočjo neverjetne slovenske prevajalske industrije.

Ana Marwan je bila bolj zadržana, saj knjige najraje bere v izvorniku. »Prevajanje bolj zapletenih literarnih zvrsti od kratke proze prinesejo včasih razkol med besedo in zgodbo, kar je lahko tudi fascinirano, saj delajo prevajalci to, kar so na Japonskem delali s počeni skodelicami: lepili so jih z zlatimi folijami,« razmišlja slovensko-avstrijska literarna zvezdnica.

Primorci v Frankfurtu Druženje v slovenskem paviljonu FOTO MLIS

Primorska »delegacija« na sejmu

Na frankfurtskem sejmu je bilo te dni mogoče srečati številne slovenske obraze. Med njimi so bili tudi protagonisti primorskega prostora: v kamero smo ujeli državno sekretarko Vesno Humar, literarnega zgodovinarja Mirana Košuto, pesnika Marka Kravosa ter pisatelja Dušana Jelinčiča in Gorana Vojnoviča. Jelinčič bo danes simbolno predal štafeto palico častne gostje Slovenije prihodnji častni gostji - Italiji.

S knjigami spi kot angel in ni agresiven

Aleksander Čeferin Na frankfurtskem knjižnem sejmu gostili tudi predsednika Uefe. Njegova najljubša knjiga je *Sto let samote*

Predsednik in direktor Aleksander Čeferin in Juergen Boos MLIS

FRANKFURT Promocija Slovenije skozi branje je na frankfurtskem knjižnem sejmu dobila nove razsežnosti. Aleksander Čeferin je v vlogi predsednika evropske nogometne zveze Uefa mednarodno popularen Slovenec. Na odru Srečka Kosovela se je, v paviljonu Slovenije kot častne gostje, pred množičnim občinstvom pogovarjal o razmerju med športom in branjem nič manj kot z direktorjem največjega evropskega knjižnega sejma Juergenom Boosom.

Aleksander Čeferin veliko bere: od službenih dokumentov do svetovnih novic, s katerimi se seznanja z mobilnimi napravami. Zavedel se je sicer, da ga spravlja tovrstno branje v depresivno vzdušje. Podoben učinek je imelo motrenje v ekran pred spanjem ali ob prebujanju, saj ni spal dobro. Segel je po knjigah in spoznal kmalu, da spi z njimi kot angel. Branje mu pomaga tudi, da ni agresiven.

Njegova najljubša knjiga je *Sto let samote* nobelovca Gabriela Garcie Marqueza. Fascinira ga tudi lik samuraja in pisatelja Miyamota Mushashija ter njegovih zapisov *Book of five rings* (Knjiga petih prstanov). Od starejših slovenskih avtorjev ceni Ivana Tavčarja, »ne pa, ker je bil, tako kot jaz pravnik in niti, ker je podpiral šport, ampak zaradi *Visoške kronike* in *Cvetja v jeseni*,« se glasi ironična razlaga. Kar se tiče sodobne literarne produkcije, pa je brez obotavljanja izpostavil romane Tadeja Goloba.

Juergen Boos je začuden nad Slovenijo, saj je hkrati država plezalcev, tekačev, kolesarjev, a tudi pesnikov in pisateljev ter bralcev. Čeferin mu je priki-mal in v enem dahu pristavil, da je »problem, da se stalno pripravamo«. Boos pa mu je za-bil ironičen gol: »To je zato, ker vas je malo in se vsi poznate med sabo.«

Direktor sejma je vztrajal pri občudovanju naroda, ki postavi umetnika na glavni trg prestolnice. »Ne pozabite, da je bil Prešeren pravnik,« je začel

nil pogovor gost, a ga je sogovornik urno vprašal, kako se počuti v družini kulturnikov, saj je Čeferinovo oče tudi odvetnik, a hkrati avtor knjig, žena pa upravlja Galerijo fotografija v Ljubljani. Čeferin je krenil v protinapad in dejal, da je nogomet del evropske kulture. A omenil tudi doktorate, ki jih imajo oče, sestra in brat. V družini je edini brez doktorata, a hkrati edini, ki so ga povabili kot predavatelja v Oxford in Harvard. »To je nogomet,« je dodal. Boos se ni tiščal v ob-rambi. »Slovenci ste tako nagnjeni k športu, da na kole-sih celo protestirate,« je ome-nil. Čeferin pa je pristavil, da so mu naredili takratni prote-sti velik vtis, saj je šlo za miro-ljubne in nenasilne proteste, kar je najboljši način za izra-žanje ljudskega nestrinjanja.

Diskriminacij na igrišču ni

Pogovor se je v nadaljevanju vil okrog spoštovanja in boja proti diskriminaciji, ki je po Čeferinovem mnenju na nogometnem igrišču ni. »Če nisi dober igralec, ne igraš. Si lahko bogat, ene ali druge veroizpovedi, a če nisi dober igralec, ne igraš. Diskriminacije se pojavljajo na tribunah,« je pojasnil slovenski gost in posvetil veliko pozornosti vsem akcijam, ki jih je kot predsednik Uefe spodbudil za izobraževanje mladih ter pri tem kot primer idiotskega obnašanja navedel razkazovanje ustaške zastave na hrvaških nogometnih igriščih, ki jo je primerjal z nacistično.

Juergen Boos je poudaril pomen Ljubljanskega manifesta o branju na višjem nivoju, ki ga podpira tudi Čeferin. »Razlika med branjem knjig in spletnih strani ter omrežij je ta, da na slednjih ni medsebojnega poslušanja in posledično ni diabolga,« razmišlja predsednik Uefe, ki je zaključil z ugotovitvijo ali z golom izenačenja: »Če nimaš svobode misli, do katere te pripeljejo knjige in branje, postane možnost svobodnega izražanja nesmiselna.« **Martin Lissiach**